

instytut muzyki i tańca

I Kongres Tańca

**Raport o stanie tańca w Trójmieście
2011**

Oprac. Magdalena Hajdysz

Copyright -(c) Instytut Muzyki i Tańca 2011

I KONGRES TAŃCA

RAPORT O STANIE TAŃCA W TRÓJMIEŚCIE

Spis treści

1. Wstęp historyczny.....	3
1. 1. Festiwale: historia.....	5
2. Wykaz i charakterystyka działających podmiotów.....	6
2.1. Zespoły i twórcy.....	7
2.1.1. Tancerze niezależni.....	14
2.1.2. Inne grupy taneczne (taniec dawny, celtycki, salsa, hip hop).....	15
2.2. Instytucje i organizacje.....	16
2.3. Festiwale, imprezy, konkursy.....	17
2.4. Szkoły i edukacja.....	19
3. Stan infrastruktury tańca.....	21
4. Krótka analiza dynamiki zmian.....	22
5. Sugestie dotyczące możliwości rozwoju regionalnego.....	23
6. Dane sumaryczne.....	24

1. Wstęp historyczny

Historię tańca w Trójmieście, a dokładniej – w Gdańsku, należałoby rozpisac̄ od czasów najwcześniejszych, choćby tych, o których wspomina publikacja książkowa zmarłej tragicznie Bożeny Mamontowicz-Łojek „Tancerze króla Stanisława Augusta 1774-1798”, poświęcona kształceniu pierwszych adeptów sztuki baletowej oraz powstaniu i funkcjonowaniu zawodowej grupy tancerzy narodowych Tancerze Jego Królewskiej Mości, która dość często gościła w Gdańsku. Jednak tę część powojenną historii, którą należałoby zająć się na potrzeby niniejszego Raportu, rozpoczęła swoją działalnością **Janina Jarzynówna-Sobczak**. Jak pisała w poświęconym jej artykule w miesięczniku „Taniec” Wanda Obniska: „Wszystko zaczęło się od niej. Kiedy w 1946 roku Janina Jarzynówna-Sobczak przybyła do Gdańska, nie było w tym mieście żadnych tradycji baletowych.”

Jarzynówna-Sobczak urodziła się w Wiedniu. Następnie mieszkała w Krakowie, gdzie ukończyła studia taneczne, aktorskie i muzyczne – w 1938 roku uzyskała dyplom tancerza i pedagoga Konserwatorium Tańca, w 1945 zdała egzamin aktorski Związku Artystów Scen Polskich, a w roku 1957, już w Warszawie, Państwowy egzamin z zakresu pedagogiki Tańca Klasycznego w państwowej Wyższej Szkole Teatralnej na Wydziale Choreograficznym. Początkowo występowała w Krakowie (w latach 1938-39 była aktorką Teatru im. J. Słowackiego), a następnie założyła tam swoją **Szkołę Tańca Artystycznego**, która działała w latach 1938-39 i, po przerwie spowodowanej wojną, w latach 1945-46. W 1946 roku Jarzynówna-Sobczak przeprowadziła się do Gdańska, gdzie kontynuowała działalność tej szkoły (lata 1946-48).

Prawdziwego przełomu Jarzynówna-Sobczak dokonała jednak, gdy w 1949 roku założyła **Zespół Baletowy przy Studiu Operowym** w Gdańsku (późniejszej Operze i Filharmonii Bałtyckiej, a obecnie Państwowej Operze Bałtyckiej). Jego kierownikiem i choreografem była do 1976 roku. Jednak, jak uważała, zespół baletowy nie może istnieć bez zaplecza edukacyjnego, które kształciłoby przyszłe pokolenia tancerzy. W 1950 roku (1 września) swoje podwoje dla przyszłych adeptów baletu otworzyła powstała z jej inicjatywy **Państwowa Szkoła Baletowa w Gdańsku**, którą kierowała do 1974 roku, będąc zarazem jej wykładowcą. W pierwszych latach działalności szkoły Janina Jarzynówna-Sobczak. skupiła się na ściągnięciu do niej profesjonalnej kadry. Dzięki niej z młodzieżą pracowali tacy pedagodzy jak: Loda Ciesielska, Olga Sławska, Stanisława Selmówna, Irena Topolnicka, Stella Pokrzywińska, Zygmunt Dąbrowski, Natasza Koniusz czy Barbara Tomaszewska. Największą indywidualnością wśród pierwszych absolwentów szkoły była Alicja Boniuszko, z którą choreograf zaczęła prace jeszcze w Studiu Baletowym.

Początkowo szkoła baletowa działała jako **Państwowe Liceum Choreograficzne**, w którym okres nauki trwał 6 lat (2 lata wstępne) i łączył wykształcenie ogólne w ramach programu licealnego z przygotowaniem zawodowym tancerzy dla teatrów operowych i zespołów tanecznych. Program wykształcenia zawodowego opierał się na programie radzieckich szkół baletowych. W 1952 roku Liceum Choreograficzne przemianowano na **Państwową Średnią Szkołę Baletową** i cykl szkolenia wydłużono do 9 lat. Uczniowie rozpoczynali naukę po ukończeniu trzeciej klasy szkoły podstawowej, a kończyli egzaminem dyplomowym i maturą. I tak jest do dzisiaj. (informacje m.in. ze strony www.szkolabaletowa.pl).

Dyrektorem Szkoły Baletowej w Gdańsku od września 1972 roku do chwili obecnej jest jej absolwent i były pedagog Bronisław Prądyński. Szkoła zawdzięcza mu gruntowną rozbudowę budynku oraz stałą dbałość o wysoki poziom kształcenia, który jednak wciąż bazuje na starym, sprawdzonym programie radzieckim.

Janinę Jarzynównę-Sobczak trzeba uznać za prekursorkę teatru tańca i tańca współczesnego w Trójmieście, a także w całym kraju – jej teatr tańca (a właściwie „teatr baletu”), z którym realizowała swoje nowatorskie choreografie, był pierwszym tego typu zespołem w Polsce. Artystka miała świadomość, że ustalona i zamknięta konwencją klasyczna już nie wystarcza. Szukała więc nowej formy ruchu do muzyki współczesnej. Wypracowała własny, rozpoznawalny język ruchu – wywiedziony z klasyki i elementów akrobatyki, ale rezygnujący z wirtuozerii. Był on raczej formą wypowiedzi dramatycznej czy aktorskiej. Choreografka przede wszystkim słuchała muzyki – ruch wyrażał jej napięcia i ściśle do niej przylegał, służąc jednak spontanicznej ekspresji.

Teatr Ekspresji – jest drugim z najczęściej wymienianych zjawisk w historii rozwoju polskiego i trójmiejskiego tańca. Założony został przez **Wojciecha Misiuro** w 1987 roku w Gdyni i formalnie rozwiązany trzynastu lat później. Misiuro jest absolwentem **Gdańskiego Studia Baletowego** i **Studia Pantomimy przy Wrocławskim Teatrze Pantomimy Henryka Tomaszewskiego**, co nie pozostało bez wpływu na jego rozpoznawalny styl jako tancerza i choreografa. Zapożyczając wiele elementów baletu (łącznie z przywiązaniem do nienaganej techniki i morderczego treningu) jednocześnie drwił z jego konwencji i umowności, wprowadzając ruch „codzienny”, „potoczny”, uwięziony w licznych powtórzeniach i zatrzymaniach. Teatr Ekspresji znany był z prowokacji obyczajowej, burzenia skostniałych wyobrażeń o sztuce tańca i o tematach podejmowanych na scenie. Np. w jego *Pasji* (1995), prezentowanej w jednym z gdańskich kościołów, muskularnego Chrystusa zabijał z pistoletu skin. W Teatrze Misiury dominowała cielesność – w spektaklach *Umarli potrafią tańczyć* (1989), *Miasto mężczyzn* (1994) czy *ZUN* (1990) dominowało ciało jako artefakt, traktowane niemal wyłącznie przedmiotowo, instrumentalnie. Misiuro jest artystą tworzącym najpierw – i przede wszystkim – obraz, stronę wizualną spektaklu. Stąd też wybierał tancerzy, którzy spełniali jego estetyczne wymagania – głównie sportowców – i kształtował ich na świadomych artystów. Nie do przecenienia jest też znaczny wkład Misiury we wprowadzanie do świadomości polskich tancerzy i publiczności dokonań najwybitniejszych reżyserów zachodnich, jak choćby Pina Bausch czy Robert Wilson. Z Teatru Ekspresji wywodzi się wielu liderów współcześnie działających w Trójmieście teatrów tańca, m.in. **Leszek Bzdyl** z Dada von Bzdülów (wykształcony także u Tomaszewskiego), **Bożena Eltermann** z Teatru Cynada, **Jacek Krawczyk** z Sopotckiego Teatru Tańca (dawniej Teatr Okazjonalny) czy **Krzysztof „Leon” Dziemaszkiewicz** z Teatru Patrz Mi Na Usta. Być może historia trójmiejskiego tańca zawiera w sobie okres, kiedy Teatr Ekspresji był jednym z niewielu przykładów na to, że coś się tu jednak dzieje. Warto jednak zaznaczyć, że przez pewien czas był on jednym z zaledwie trzech tego typu autorskich teatrów w Polsce.

Gdański Teatr Tańca – to profesjonalna grupa tańca współczesnego, a może raczej, jak określali go jego twórcy, teatr ruchu, traktowanego jako pierwotna forma ekspresji. Powstał w grudniu 1994 roku z inicjatywy **Melissy Monteros**, amerykańskiej tancerki, choreografa i pedagoga tańca i **Wojciecha Mochnieja**, tancerza i choreografa, który w GTT pełnił też funkcje menadżera i dyrektora teatru. Mochniej w latach 1991-1994 był tancerzem Śląskiego Teatru Tańca, Monteros przez dwa lata pełniła tam funkcję doradcy artystycznego. W 1994 roku przenieśli się na Wybrzeże. Praca GTT oparta była na dorobku polskiej myśli teatralnej oraz na tradycjach i doświadczeniu międzynarodowych szkół tańca współczesnego. Twórcy Gdańskiego Teatru Tańca dążyli do określenia własnego wyrazu artystycznego poprzez wykorzystanie indywidualnych doświadczeń i predyspozycji tancerzy.

Nie do przecenienia jest działalność GTT na rzecz rozwoju sztuki tańca współczesnego w Polsce – a w szczególności w Trójmieście. Zrealizowali tu wiele projektów artystycznych i

edukacyjnych, m.in.: **Ogólnopolskie Warsztaty Tańca Współczesnego i Choreografii**, w trakcie których zajęcia prowadzili m.in. Melissa Monteros, Erick Whitmayre, Risa Steinberg (USA), Davida Monk, Dana Benson i Alanna K. Jones (Kanada), Maikki i Jarmo Hauru, Arja Raatikainen (Finlandia), Agnieszka Noster, Jacek Krawczyk, Andrzej Morawiec, Wojciech Mochnej, Daria Jędra (Polska) oraz Stephen Fant (Wlk. Brytania); **Zimowe Spotkania z Tańcem Współczesnym**, **Międzynarodowe Spotkania z Tańcem Współczesnym i Teatrem**, cykliczne (odbywające się co dwa lata) warsztaty z zakresu technik tanecznych i teatralnych, prowadzone przez pedagogów z Kanady, USA, Finlandii i Polski oraz prezentacje spektakli; **Dance Explosions – Ogólnopolskie Prezentacje Form Tanecznych**, debiuty choreograficzne, spektakle twórców ukonstytuowanych oraz warsztaty tańca współczesnego i choreografii. GTT prowadził także **Szkołę Tańca Współczesnego**, w której zajęcia odbywały się regularnie przez cały rok. Te działania dały m.in. impuls do stworzenia Bałtyckiego Uniwersytetu Tańca. Z Gdańskim Teatrem Tańca związani byli m.in. Leszek Bzdyl i Bożena Eltermann.

1.1.Festiwale: historia

Ogromne znaczenie dla rozwoju i zjednoczenia trójmiejskich tancerzy miały organizowane tu festiwale i różnego rodzaju inicjatywy, często oddolne. Inicjatorem wielu z nich (Festiwal **Gdańska Korporacja Tańca w Klubie Żak** i **Dni Pięknego Towarzystwa w Teatrze Miejskim w Gdyni**) był Leszek Bzdyl, do dzisiaj jeden z filarów i reprezentantów tanecznej pozycji Trójmiasta i Polski. Wśród instytucji angażujących się w organizację tego typu tanecznych imprez wyróżniały się **Centrum Edukacji Teatralnej**, kierowane przez Macieja Nowaka i **Klub Żak** pod wodzą Magdaleny Renk-Grabowskiej. Taniec od lat stanowi też stały punkt wielu festiwali i przeglądów muzycznych i teatralnych (teatry offowe/nizależne), jak organizowany przez Nadbałtyckie Centrum Kultury festiwal **Metropolia jest OKEY** czy **Spotkania Trójmiejskich Teatrów Niezależnych** w Klubie Winda GAK.

Bałtycki Uniwersytet Tańca – pierwsza edycja tego festiwalu odbyła się w 1995 roku w Gdańskim Klubie Żak, ostatnia w roku 2002. BUT powstał z inicjatywy **Macieja Nowaka**, ówczesnego dyrektora **Centrum Edukacji Teatralnej** w Gdańsku. Szczególnie dla tancerzy z południowo-wschodniego wybrzeża Bałtyku gdańskie spotkania były okazją do wymiany doświadczeń i poznania nowych tendencji w rozwoju tańca współczesnego. Można śmiało powiedzieć, że BUT był najważniejszym, jak dotąd, trójmiejskim festiwalem – i jednym z najważniejszych w Polsce. Dzięki niemu Gdańsk stał się ważnym ośrodkiem współczesnego tańca w północnej Europie. BUT doprowadził też do zjednoczenia środowiska tańca współczesnego w Trójmieście. Zainspirował do utworzenia takich wydarzeń, jak **Dance Explosions** (1997) czy **Gdańska Korporacja Tańca** (2002); dał początek licznie działającym w Trójmieście zespołom tańca i serwisowi *DanceDesk.pl*, który miał być poświęcony teatrom tańca działającym w województwie pomorskim (obecnie serwis jest aktualizowany bardzo nieregularnie i nie stanowi platformy wymiany informacji).

BUT stworzył platformę prezentacji twórczości polskich choreografów; dał im też możliwość prowadzenia warsztatów edukacyjnych adresowanych do miłośników tańca i odbiorców sztuki w ogóle. Zajął się także produkcją spektakli – w ten sposób, z udziałem polskich tancerzy, powstały: *Wewnątrz ciała* w choreografii Avi Kaisera (1999), *Papugaj* Tatiany Baganowej (2000) i *Przystanek Zaspą* Avi Kaisera (2002) Produkcje Bałtyckiego Uniwersytetu Tańca zobaczyli widzowie w kilku miastach w kraju i za granicą.

BUT miał misję stworzenia nowego wizerunku sztuki tanecznej – w tym celu starał się zapewnić swoim uczestnikom kontakt z polskimi artystami tańca ludowego, plastykami, lalkarzami oraz aktorami wywodzącymi się z tradycji Jerzego Grotowskiego i Henryka Tomaszewskiego. (korzystałam m.in. z tekstu Jacka Łumińskiego, zamieszczonego na stronie www.kongreskultury.pl)

Festiwal Gdańska Korporacja Tańca – (w niektórych źródłach nazywany też Trójmiejską Korporacją Tańca) powstał w 2002 roku, w czasie trwania BUTa, z inicjatywy Leszka Bzdyl, Klubu Żak i trójmiejskiego środowiska tancerzy. Szybko stał się jednym z najważniejszych festiwali tańca w Polsce. Inspirowany był m.in. edynburskim Fringe – miał być „połączeniem święta i marketu”. Z BUTem miał konkurować jedynie artystycznie. GKT miał charakter podsumowujący i stymulujący całoroczne działania tancerzy, zarówno z Trójmiasta, jak i z całej Polski, ale przede wszystkim był efektem i budulcem silnego ośrodka tańca, jaki stworzyli zrzeszeni pod ideą niezależnej Korporacji Tańca trójmiejscy artyści – tancerze, choreografowie, reżyserzy i muzycy. Bo Korporacja była nie tylko festiwalem, lecz właśnie ideą – po pierwsze prezentacji sztuki tańca, tworzonej w Trójmieście oraz kontynuowanej przez tancerzy, których kariera rozpoczęła się w Gdańsku, Sopocie, czy Gdyni. Po drugie zaś – ideą mającą na celu jednolitą formę promocji oraz tworzenie banku informacji o tancerzach i zespołach związanych z regionem. Specyfiką BKT było również to, że poszczególne jego edycje realizowali właśnie tancerze – Leszek Bzdyl, Anna Haracz, Anna Steller, Katarzyna Julia Pastuszek.

Dni Pięknego Towarzystwa – cykliczne spotkania artystyczne pod nazwą Dzień Pięknego Towarzystwa, realizowane na scenie Teatru Miejskiego w Gdyni w latach 1997-2000. Ich promotorem był Leszek Bzdyl, a współorganizatorem Teatr Dada von Bzdülöw.

2. Wykaz i charakterystyka działających podmiotów

W Trójmieście pracuje prawdopodobnie największa w Polsce ilość zespołów tańca współczesnego i teatru ruchu. W sumie jest ich co najmniej **13** (nie licząc tancerzy działających niezależnie). Dość wymienić te o ugruntowanej pozycji w kraju i na świecie, jak: **Teatr Dada von Bzdülöw** (obecnie najdłużej działający tu teatr tańca, założony w 1993 roku), **Sopocki Teatr Tańca** (zał. w 1998 roku), **Teatr Patrz Mi Na Usta** (od 1995 roku), **Teatr Tańca i Muzyki Kino Variatino** (od 1998 roku), grupę **Good Girl Killer** (działa od 2006 roku), **Teatr Cynada** (założony w 2001 roku), **Teatr Fizyczny Iwony Gilarskiej** oraz najmłodszy, powstały w 2005 roku **Teatr Amareya**. Każdy z nich ma swój rozpoznawalny styl i wypracowaną przez lata poetykę ruchu. Taniec współczesny góruje w Trójmieście pod względem liczby działających zespołów, ale długoletnią tradycję mają tu też zespoły tańca dawnego, celtyckiego i irlandzkiego, jak: **Zespół Pieśni i Tańca "Jantar" im. Zygmunta Kamińskiego** przy Uniwersytecie Gdańskim (1970), **Zespół Tańca Celtyckiego Uniwersytetu Gdańskiego „Animus Saltandi”** oraz **Zespół Tańca Irlandzkiego i Szkockiego UG „Trebraruna”**, jednak ich działalność jest obecnie skierowana głównie do pasjonatów oraz uczestników imprez tematycznych i okazjonalnych. Style wyrosłe z tradycji tańca „ulicznego” i freestyle’u, jak hip hop, breakdance itp. reprezentowane są przede wszystkim przez prywatne szkoły tańca, które nie prowadzą osobnej działalności artystycznej (wyjątkiem jest tu m.in. powstała w połowie 2010 roku hip hopowa grupa **Da Soul Kids** z Gdańska).

2.1. Zespoły i twórcy

Teatr Dada von Bzdülów – niezależny teatr tańca, założony w 1993 roku (pierwszą premierą był spektakl *Ptaki podobno jak ludzie*, wystawiony 16 stycznia 1993 roku w Pałacu Młodzieży w Gdańsku). Z jego szeregów wyszło wielu działających obecnie w Trójmieście tancerzy, jak choćby Anna Steller i Magdalena Jędra, które następnie założyły grupę Good Girl Killer oraz Ula Zerek i Tatiana Kamieniecka – dwie niezależnie działające tancerki, które w znaczący sposób wpływają na przyszły kształt tańca w Trójmieście. Założycielami i liderami artystycznymi Dada von Bzdülów są Leszek Bzdyl i Katarzyna Chmielewska. Bzdyl w 1990 roku uzyskał dyplom aktora mimo w Studium Pantomimy Henryka Tomaszewskiego we Wrocławiu. W latach 1990-1992 związany był z Teatrem Ekspresji Wojciecha Misiuro. Jako choreograf i twórca ruchu scenicznego współpracuje z teatrami dramatycznymi w Polsce – uczestniczył w realizacji ponad 40 przedstawień. Chmielewska w latach 1984-93 była uczennicą Państwowej Szkoły Baletowej w Gdańsku, którą zakończyła dyplomem tancerza klasycznego. W latach 1996-97 uczyła się w Szkole Tańca Współczesnego w Brukseli P.A.R.T.S (Performing Arts Research and Training Studios).

Styl Dady wymyka się jednoznacznym określeniom. Charakteryzuje go, wywodzące się m.in. właśnie od Tomaszewskiego i Misiury (Leszek Bzdyl), połączenie aktorstwa, tańca i mimu oraz precyzji i treningu opartych o technikę klasycznego baletu (Katarzyna Chmielewska), a to wszystko w połączeniu z inspiracjami wysoką literaturą (m.in. Tabori, Vian, Cioran, Prouste, Schwab, Frazer, Gorki, Müller), współczesnym dramatem i oryginalną muzyką. Gdy u Dady pojawia się słowo, nierzadko bywa on teatrem zaangażowanym politycznie czy społecznie. Nie staje jednak w szranki, jego idea jest zbudowanie krótkotrwałego świata – spektaklu – i wciągnięcie weń widza. Charakterystyczne dla Dady jest też poszukiwanie w ruchu komunikatywności i uroku słowa, języka. Jego spektakle ciążą często w stronę scenicznego eseju, ogniskującego wiele inspiracji i form.

Reżyserią większości spektakli Dady zajmuje się Leszek Bzdyl, natomiast choreografia jest często efektem wspólnej pracy: Bzdyla i Chmielewskiej lub całego występującego w danym spektaklu zespołu. Dotychczas Teatr Dada von Bzdülów zrealizował blisko czterdzieści premierowych przedstawień.

Oprócz stanowiących do dziś trzon zespołu Bzdyla i Chmielewskiej, Dada funkcjonuje jako grupa otwarta – nawiązuje współpracę z niezależnymi tancerzami na potrzeby danego projektu. Na tej zasadzie z teatrem współpracowali dotąd m.in.: Patrycja Kujawska, Aurora Lubos, Magdalena Reiter, Rafał Dziemidok, Radosław Hewelt, Anna Steller, Filip Szatarski, Julia Mach, Urszula Wróbel (obecnie Zerek), Magdalena Chrzan, Danuta Kleidysz, Wojciech Kolesiński, Anna Nowak, Milena Rewińska, Bożena Zezula, Beata Lentas, Edyta Niemiec, Dawid Lorenc, Dominika Knapik, Magdalena Jędra, Iza Chlewińska czy wspomniana Tatiana Kamieniecka (obecnie gra w spektaklach *Czerwona trawa* i *Le Sacre*).

Od momentu powstania Teatr Dada występował na niemal wszystkich dostępnych dla tańca w Trójmieście scenach: Teatru Kameralnego w Sopocie, Klubu Żak w Gdańsku, na deskach Teatru Miejskiego w Gdyni, w Ratuszu Staromiejskim w Gdańsku, w Teatrze Muzycznym w Gdyni (dwukrotnie, w 1996 roku ze spektaklem *Nie było nie będzie, czyli nie ma* oraz w ramach I Gdańskiego Festiwalu Tańca w 2009 z *Przed południem, przed zmierzchem* w reż. Piotra Cieplaka). Obecnie Dada von Bzdülów współpracuje z gdańskim Teatrem Wybrzeże, na którego deskach swoją premierę miały do tej pory cztery spektakle – na Scenie Malarnia *Czerwona trawa* i *Caffe Latte*, a na Dużej Scenie najnowszy, 7-osobowy spektakl inspirowany *Świętem wiosny* Strawińskiego pt. *Le Sacre*. We wrześniu 2010 roku, z okazji uroczystego otwarcia nowej Sceny Kameralnej Wybrzeża w Sopocie, powstała tam także

najnowsza koprodukcja Cieplak-Bzdyl z udziałem aktorów Teatru Wybrzeże *Charlie bokserem*.

W dorobku zespołu Teatru Dada von Bzdülów są również międzynarodowe produkcje i wydarzenia artystyczne realizowane w Niemczech, Belgii, Szwecji i Anglii. Do najważniejszych zaliczyć należy: Landscape X w Sztokholmie (przedstawienie *The Rape of Europe* w reżyserii Piotra Cieplaka /1998) oraz SEAS (spektakl *ODYS-SEAS* – reżyseria Leszek Bzdyl/2004). W latach 2004-2006 Teatr Dada von Bzdülów uczestniczył też w projekcie Trans Danse Europe.

Obecnie (od 2009 roku) Dada von Bzdülów współpracuje z gdańskim Teatrem Wybrzeże, gdzie prezentuje swoje spektakle. Na potrzeby prób Dada korzystał z różnych sal – także poza Trójmiastem – i zwykle odpłatnie (od 300 zł za dzień do 300 zł za miesiąc) – m.in. Studio Kwadrat we Wrzeszczu, Teatr Wybrzeże, duża i mała sala prób Opery Bałtyckiej, Dom Pracy Twórczej w Burdągu oraz Studio Teatru Cynada na dawnych terenach Stoczni Gdańskiej.

Sopocki Teatr Tańca – do niedawna (do marca 2010 roku) funkcjonował pod nazwą Teatr Okazjonalny. Założyli go w 1998 roku i prowadzą do dziś Joanna Czajkowska i Jacek Krawczyk, dyplomowani tancerze, choreografowie, członkowie ZASPU, wyróżnieni odznaką honorową „Zasłużony dla kultury polskiej” przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Joanna Czajkowska i Jacek Krawczyk są członkami The International Federation of Actors (FIA) oraz The European Network of Independent Theatre Makers (EON). Kwintesencją ich stylu jest wierność idei w budowaniu spektaklu oraz ruch oparty o technikę tańca współczesnego, nierzadko czerpiący także z dalekowschodnich technik walki oraz aktorskiego „bycia w postaci”. Znakomicie wyedukowani w teorii tańca swoją wiedzę wykorzystują nie tylko w prowadzonych warsztatach, lecz także, a może przede wszystkim, w budowaniu ruchu i choreografii spektaklu, będących często dyskusją o tańcu samym w sobie i o świadomości ruchu w ciele. Stąd ich styl można często określić jako konceptualny.

Do ostatnich spektakli tej grupy należą m.in.: *Helikopter Tanz Streichquartett*, *Kwadrat. Wersja 6*, *D-Kod-R*, *Bio-Obiekt. Intro*, *Powiększenie*, *Infantka*, *3xNoir Dance*, *Transkrypcje* inspirowane twórczością i osobą Fryderyka Chopina oraz osobistymi przeżyciami twórców, czy najnowszy *Vitruvian Man* Jacka Krawczyka, w którym tańczy z nim od niedawna związana z STT Katarzyna Antosiak, absolwentka gdańskiej Szkoły Baletowej (współtworząca też teatr tańca Gabinet Ruchomych Obrazów). W sumie STT ma na swoim koncie blisko trzydzieści spektakli, z których większość prezentował na festiwalach w całej Polsce i za granicą. Jacek Krawczyk jest też współtwórcą spektaklu „Delia” (premiera w 2009 roku), zrealizowanego wspólnie z Anną Steller z *Good Girl Killer*, który prezentowany był na Platformie Tańca w 2010 roku. Założyciele STT byli pomysłodawcami i współorganizatorami dwóch „Wieczorów teatru tańca” (zrealizowanych wraz ze Stowarzyszeniem Sopot – Miasto Artystów) oraz organizowanego już w Sopockiej Scenie Off de Bicz Festiwalu Teatru Tańca *Opozycja*. Propagują sztukę tańca również poprzez wykłady z historii i teorii choreografii (np. na Uniwersytecie Gdańskim – m.in. cykl zorganizowany przez gdański Teatr w Oknie) oraz warsztaty z techniki tańca współczesnego, kompozycji i improwizacji tańca. Z Sopockim Teatrem Tańca współpracują także m.in.: tancerze Monika Grzelak, Przemysław Wereszczyński, Iwona Gilarska, Katarzyna Antosiak i Maria Miotk. Od czerwca 2004 roku siedzibą Sopockiego Teatru Tańca jest Sopocka Scena OFF de BICZ (Teatr na Plaży) – STT jest tam rezydentem. Jest to jego jedyne miejsce do prób i prezentacji spektakli. Sceną musi się dzielić z działającymi tam teatrami offowymi. Od 2009 roku działalność STT wspiera założone przez nich stowarzyszenie pod nazwą Dance [Sic!] Association.

Teatr Patrz Mi Na Usta powstał w roku 1995 jako autorska inicjatywa tancerza, choreografa i performerera Krzysztofa „Leona” Dziemaszkiewicza. Przez blisko dekadę twórca ten był członkiem Teatru Ekspresji Wojciecha Misiuro. Związany był z sopockim klubem i Fundacją Sfinks, dla których przygotowywał performance i choreografie do pokazów mody. Obecnie również bierze udział w projektach organizowanych przez Roberta Florczaka. W latach 1997-2002 Patrz Mi Na Usta działał w Berlinie. W tym okresie powstały spektakle *Radio Metaphisick* (1999) i *Narodowa Drag Queen* (2002), z którą artysta przeniósł się do Trójmiasta. Od roku 2002 Teatr Patrz Mi Na Usta związany jest z Sopotem. Początkowo współtworzyli go artyści, przyjaciele Dziemaszkiewicza: tancerka Bożena Eltermann (Teatr Cynada), Marek Kakareko, Anna Steller (Good Girl Killer), Bożena Zezula (LipZezRew), oraz artyści zapraszani do danych projektów: Milena Czernik (LipZezRew), Magdalena Jędra (Good Girl Killer), Jacek Krawczyk (Teatr Okazjonalny – obecnie Sopocki Teatr Tańca), Magda Frąckiewicz, Krzysztof Czerny, Przemek Szalecki, Krystian Wołowski. Obecnie teatr nie ma stałego składu – do realizacji spektakli zaprasza niezależnych artystów.

Przedstawienia Teatru Patrz Mi Na Usta odzwierciedlają kondycję psychofizycznej aktorów, zaś istotą widowiska są emocje i przeżycia zamknięte w czasie trwania, wydarzenia się spektaklu. Realizacje TPMNU w dużej mierze oparte są na sztuce performansu. Styl tworzenia Dziemaszkiewicza (zarówno w spektaklach realizowanych z tancerzami niezależnymi, jak *Dziewczęta z Zajęczego Wzgórza* z Anną Steller czy *Akcja*, jak i w solowych performance’ach) jest bardzo efektywnym, nierzadko szokującym, przekraczającym granicę kiczu pomieszczeniem elementów pantomimy, teatru ruchu, cyrku, wodewilu, rewii i gry aktorskiej. Mimo że jest niezwykle oryginalny, da się w nim jednak zauważyć wpływ czasu spędzonego w Teatrze Ekspresji – budowanie materii spektaklu w oparciu o obrazy, atrakcyjność wizualną i wyrazistość gry aktorów/tancerzy oraz nastawienie raczej na efektywny ruch, niż na taniec. Każdy kolejny spektakl czy performans, przez powtarzalność przedmiotów, tematów, obsesji, stanowi często jakby kolejny element tej samej interdyscyplinarnej układanki, pisanej od początków działalności Patrz Mi Na Usta.

Próby do spektakli Teatru Patrz Mi Na Usta (oraz solowych performansów i happeningów Dziemaszkiewicza) odbywają się w Studiu prowadzonym przez Teatr Cynada Bożeny Eltermann. Ostatnie prezentacje spektakli TPMNU odbywały się w Żaku, ale na przedpremierowe próby sala udostępniana była zwykle na dwa-trzy dni (nieodpłatnie).

Teatr Tańca i Muzyki Kino Variatino powstał w 1998 roku z inicjatywy Anny Haracz. Na przestrzeni 10 lat teatr zrealizował około dwudziestu spektakli prezentowanych na festiwalach tanecznych i teatralnych w całej Polsce oraz za granicą. Haracz często współtworzy swoje spektakle z trójmiejskimi tancerzami, ale mimo to zachowuje bardzo wyrazisty, rozpoznawalny styl. Oparty jest on o taniec współczesny oraz poszukiwanie naturalnych dróg tworzenia ruchu poprzez improwizację. Wraz z warstwą ruchową powstaje grana na żywo muzyka, która stanowi integralny element dramaturgii spektaklu. Warstwa wizualna i kostiumy tworzone są w ścisłej, indywidualnej współpracy pomiędzy artystami. Spektakle zazwyczaj nie są opowieściami lub historiami – tworzą raczej klimat, nastrój lub relację z kimś, czymś innym. Budując swoje choreografie Anna Haracz często zahacza o zagadnienia związane z antropologią – także antropologią tańca. Nad niektórymi spektaklami, jak np. *...ale jest jeszcze prawda* (2006-2008) czy *Ciche ciało* (2009-2010) pracuje długo, pogłębiając je, szukając innych rozwiązań ruchowych. Od 2007 roku teatr tworzą: Anna Haracz – kierownik Kina Variatino, tancerka, choreograf, nauczyciel hatha-jogi, choreograf, nauczyciel tańca współczesnego oraz jogi według metody Iyengara w stopniu Introductory II, Magda Kwaśnik, odpowiedzialna za kostiumy, światła, foto, Tomasz Antonowicz – muzyk (kongi,

udu, instrumenty perkusyjne), Grzegorz Kufel – wizualizacje, projekty graficzne. Z teatrem współpracują: Agnieszka Noster - tancerka, choreograf, fotografik i Anna Maria Krysiak – tancerka, choreograf.

Próby do spektakli Anny Haracz odbywają się w Klubie Pro-Active Fitness w Gdańsku-Morenie (duża sala wyposażona w wentylację i klimatyzację) oraz w Klubie Żak (próby przedpremierowe, dwa-trzy dni w ramach współprodukcji spektaklu).

Teatr Cynada założony został w 1998 roku przez Bożenę Eltermann i Marka Kakareko. Na rzecz teatru działa też założona w 2001 roku Fundacja Grawitacja. Bożena Eltermann jest tancerką, choreografką i pedagogiem. Pracę nad ruchem rozpoczęła w 1989 r. w Teatrze Ekspresji Wojciecha Misiuro, a w 1995 r. związała się z Teatrem Patrz Mi Na Usta. W latach 1997-98 była tancerką Gdańskiego Teatru Tańca. Język jej teatru opiera się głównie na ruchu wykorzystującym technikę tańca współczesnego, plastykę i izolację, a także ekspresję znieruchomienia i techniki gry aktorskiej. Nie mniej ważnymi elementami, współtworzącymi treść spektaklu, są też dźwięk i kostium. W spektaklach Cynady występowali: Katarzyna Chmielewska (*Tranquila*, 1999, *Punkt zwrotny*, 2008), Krzysztof „Leon” Dziemaszkiewicz (*Tranquila*, *Tanzschule*, 2006), Marek Kakareko, Jacek Kakareko (*Tanzschule*, 2006), Iza Wojnowska, Eliza Karczewska, Paula Orzeł, Gosia Lewandowska, Ela Piotrowska, Robert Miękwicz i Benjamin Eltermann (*Księżę z Liliami*, 2001). Cynada jest jednym z pierwszych niezależnych teatrów ruchu w Polsce, który **zarządza własną** (dzierżawioną, ale na dobrych warunkach) **przestrzenią** – z salą taneczną, biurem i atelier, mieszczącą się na terenie Młodego Miasta (byłe tereny Stoczni Gdańskiej), oraz zatrudnia menadżera i fundraisera – w osobie Marii Olszewskiej.

Good Girl Killer – zespół został założony na początku 2005 roku przez trójmiejskich artystów: tancerki Magdalенę Jędrę i Annę Steller oraz muzyków Zbigniewa „Zibiego” Bieńkowskiego i Grzegorza Welizarowicza. Z tego składu pozostała obecnie pierwsza trójka. Pierwszy taneczno-muzyczny-wizualny performance tej grupy, zatytułowany *Good Girl Killer* miał premierę w marcu 2005 roku w Klubie Żak w Gdańsku. GGK to kolektyw, który nie chciał nigdy być nazywany teatrem tańca czy ruchu. Stylistykę grupy cechuje eklektyzm form i materii artystycznego wyrazu, w której taniec łączy się z muzyką i projekcjami video. Jego działania obejmują wiele dziedzin – teatr, taniec, realizacje filmowe, teledyski, koncerty, happeningi i performance, w dużej części inkrustowane ruchem/tańcem. Ich działania artystyczne formalnie i ideowo zacierają granice pomiędzy różnymi dziedzinami sztuki. Ostatnie realizacje tej gry to m.in. spektakl taneczny typu *site-specific* (grany w sali solankowej sopockiego sanatorium) *Le sni* (w reżyserii i choreografii Jędry i Steller) z udziałem Tatiany Kamienieckiej i Ramony Nagabczyńskiej, przygotowany na festiwal „Transvizualia” 2010, performans *Have a Nice Hell*, grany w Galerii Pionowej i solowe performance *Cyrkulacje. Piony i poziomy* Jędry oraz *Kronika audiologiczna* Steller. Magda Jędra i Zbigniew Bieńkowski są także założycielami nieistniejącej już formacji Plastique dod., artystycznej formy przemieszczającej się swobodnie pomiędzy kreacją ruchu, dźwięku i video. Anna Steller działa także poza GGK jako niezależna tancerka, współpracując z teatrami Patrz Mi Na Usta i Dada von Bzdülów. Z GGK współpracuje też Jarosław „Max” Szwoch, artysta video, grafik, twórca teledysków. Zespół nie ma stałego miejsca na próby. Najczęściej gościnnie korzysta z sali w Klubie Winda GAK we Wrzeszczu. Swoje spektakle prezentuje w różnych miejscach – w Klubie Żak, Klubie Winda, a ostatnio w galeriach sztuki.

Teatr Amareya powstał w 2003 roku i działa przy Integracyjnym Klubie Artystycznym „Winda” w Gdańsku. Tworzą go trzy tancerki: Katarzyna Julia Pastuszak, Agnieszka Kamińska, Aleksandra Śliwińska. Działalność Amareya obejmuje trening, pracę twórczą, działalność edukacyjną (warsztaty), publikacje dotyczące teatru oraz tańca, a także animację kultury. Amareya definiuje się jako niezależny, samofinansujący się teatr, który pracuje i rozwija się poza głównym nurtem i nie zamierza dostosowywać się do wymagań szeroko pojętej sztuki komercyjnej, ale w swojej pracy uwzględnia aktualny kontekst społeczny, polityczny i kulturowy.

Trening w Teatrze Amareya opiera się głównie na technice japońskiego tańca butoh. Czerpiąc z tego źródła oraz z innych doświadczeń w dziedzinie tańca oraz teatru, tancerki stworzyły własne narzędzia (struktury ćwiczeń), mające pogłębić świadomość ciała-umysłu i pozwalające „opróżnić” ciało i osiągnąć stan „pasywnej gotowości” do bycia „wypełnionym” i „poruszonym”. Wykorzystują również elementy tańca afrykańskiego czy techniki Marthy Graham. Teatr Amareya od początku 2009 roku systematycznie rozwija działalność Gdańskiej Szkoły Butō, działającej w Klubie Winda należącym do Gdańskiego Archipelagu Kultury. Twórczynie teatru, Katarzyna Pastuszak, Agnieszka Kamińska i Aleksandra Śliwińska, od lat eksplorują i propagują technikę tańca butoh, tworząc inspirowane nią spektakle. W teatrze tym powstają też spektakle solowe, szczerkowo tylko z butoh związane, jak *Faceless* Pastuszak czy *Tribute to J.S.* i *Ocaleni. Na skraju nieba* Agnieszki Kamińskiej. Wszystkie członkinie teatru pracują też na polu teoretycznym. Katarzyna Julia Pastuszak (dyrektor artystyczny Amareya) pracuje jako niezależny badacz teatru. Teatr Amareya prowadzi także działalność edukacyjną – warsztaty dla aktorów/tancerzy oraz amatorów z różnych środowisk i z różnym doświadczeniem. Teatr współpracuje z Ośrodkiem Poszukiwań Teatralnych w Schloss Bröllin (Niemcy) reprezentowanym przez mistrzynię tańca butō, Yumiko Yoshiokę, oraz z japońskim Teatrem Ciała – *Gekidan Kaitaisha* (Teatr Dekonstrukcji) kierowanym przez Shimizu Shinjina. Pastuszak jest autorką i koordynatorem Festiwalu Tańca Butō, organizatorką cyklu prezentacji teatralnych „Poza granice”, a także współorganizatorką festiwalu Gdańska Korporacja Tańca 2004.

Teatr Amareya od początków swojej działalności jest rezydentem Klubu Winda GAK. Ostatnio (tylko w celu prezentacji plus dzień-dwa na przedpremierowe próby) korzysta odpłatnie z sali Nowej Synagogi w Gdańsku-Wrzeszczu.

Teatr Fizyczny Iwony Gilarskiej – jego założycielka, Iwona Gilarska, jest dyplomowaną tancerką, choreografem i nauczycielem tańca, absolwentką poznańskiego AWF-u i dwuletniego Studium Tańca Współczesnego przy Centrum Kultury Zamek w Poznaniu (1991-1995). Współzałożycielka Artystycznego Stowarzyszenia Kultywator 3Miejski. W latach 1998 – 2001 regularnie uczestniczyła w zajęciach z techniki tańca współczesnego w **Gdańskim Teatrze Tańca** Melissy Monteros i Wojciecha Mochnieja oraz w **Teatrze Dada von Bzdulow** Leszka Bzdyla i Katarzyny Chmielewskiej. Związana była z teatrem **Kino Variatino**, występowała też z **Teatrem Okazjonalnym** – obecnie Sopotkiem Teatrem Tańca (*Signum Temporis*, *Carpet show*, *Viva la vida* – wszystkie z 2004 roku oraz *Kwadrat. Wersja 6* z 2005 roku). W sezonie 2006-2007 wspólnie z Anną Achimowicz stworzyła duet **Girls just wanna have some spine**, wzięła także udział w projekcie *The Agency* w reż. Davida Cassela, z którym współpracuje do chwili obecnej. Współpracowała z Europejską Platformą Promocyjną Dancevision TV. W 2003 roku, w ramach Stypendium UM Gdańska, zrealizowała z Jackiem Krawczykiem spektakl *W czerni i bieli* (nagroda za najlepszą dramaturgię i nagroda publiczności na Festiwalu Tańca Polemiki w Warszawie w 2005 roku). W 2009 odbyła 2,5-miesięczną ekspedycję artystyczno-kulturową do Indii, gdzie przeszła szkolenie ze sztuki walk kalaripayattu oraz miesięczną rezydencję do Szwajcarii w Philippe

Saire Company. W 2010 roku wygrała konkurs „rezydencja/work in progress” w Klubie Żak – jego efektem jest spektakl *Sekret Iwusia*, stworzony wspólnie z Roberto Olivaniem. Do ostatniego solowego projektu *Z nieba do ziemi...* zaprosiła Marcela Leemanna, który jest jego reżyserem i autorem choreografii. Gilarska jest wykładowcą techniki tańca współczesnego i improwizacji, jazz/contemporary oraz techniki free style. W swojej pracy pozwala na naturalną ewolucję aktu, którego fundamentalną częścią jest Idea. Proces tworzenia jest dla niej najważniejszy, nigdy się nie kończy.

Nie ma stałego miejsca do prób i prezentacji – zwykle korzysta z sali w Klubie Winda oraz z sali Klubu Żak, gdzie odbyły się premiery jej ostatnich spektakli.

Teatr Lip Zez Rew został założony w Gdańsku w 2000 roku przez Milenę Rewińską (Czarnik), Bożenę Zezulę i Tomasza Lipskiego, których połączyło m.in. wspólne doświadczenie teatralne, wyniesione z Teatru Dada von Bzdülów. Swoje spektakle realizują w konwencji teatru absurdu, w którym powstaje specyficzny melanz tańca współczesnego, śpiewu i gry aktorskiej. Pierwszym ich spektaklem był *Niejaki Piórko*, ostatnim - *Cytrus Minus* (premiera podczas GKT w 2007 roku). Po dłuższej przerwie teatr wraca na trójmiejskie sceny – w przygotowaniu jest ich najnowszy spektakl *Ciało w Naprawie* w reżyserii Bożeny Zezuli. Teatr LipZezRew tworzą obecnie: Bożena Zezula – aktorka, tancerka, wokalistka (Teatr Dada von Bzdülów, Patrz Mi Na Usta, zespół Mordy), Edyta Niemiec - aktorka, tancerka (Teatr Dada von Bzdülów) i Tomasz Lipski – aktor, poeta, muzyk (Ikenga Drummers). Na potrzeby prób do spektaklu korzysta z różnych sal, zazwyczaj nieodpłatnie, dzięki znajomościom lub podaniom, jak w przypadku Domu Kultury na Morenie czy Dworku Artura na Oruni. W przypadku prezentacji spektaklu w Klubie Żak dostają salę nieodpłatnie (współprodukcja spektaklu) na przedpremierowe próby.

Bałtycki Teatr Tańca – Bałtycki Teatr Tańca powstał 1 marca 2010 z przekształcenia zespołu Baletu Opery Bałtyckiej. Jako jeden z powodów jego twórcy, Marek Weiss, dyrektor Opery Bałtyckiej i Izadora Weiss, wcześniej główny choreograf, a obecnie dyrektor Bałtyckiego Teatru Tańca, podawali naturalny rozwój repertuaru i zainteresowań tancerzy i choreografa w kierunku tańca współczesnego. Potwierdziły to kolejne premiery: *4&4* i *Eurazja* Izadory Weiss, *Men's Dance* w choreografii Romana Komassy, Jacka Przybyłowicza i Wojciecha Misiuro, czy wreszcie *Romeo i Julia* oraz *Out* w choreografii Weiss. Jednym z argumentów było także to, że dotychczasowy zespół baletowy był za słaby, by na wysokim poziomie wykonywać repertuar klasyczny. W efekcie tej decyzji Trójmiasto nie posiada obecnie ani jednego zespołu tańca klasycznego. W BTT klasyka pozostała jednak podstawą codziennych treningów. Izadora Weiss nie tylko kształtuje od podstaw zespół BTT, ale też tworzy autorskie choreografie do spektakli operowych w Operze Bałtyckiej w Gdańsku. Jest absolwentką Państwowej Szkoły Baletowej w Warszawie i Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina. Pracowała w Teatrze Wielkim w Warszawie i jednocześnie studiowała na wydziale pedagogiki baletu. Jako choreograf debiutowała w 1996 roku w Teatrze Wielkim w Poznaniu. W pracy choreograficznej hołduje przekonaniu, że ruch ciała musi być wywiedziony z ducha muzyki i jest sensowny tylko wtedy, gdy tworzy z tą muzyką nierozzerwalną całość. Artystycznym ideałem i wzorem, do którego dąży BTT, jest Nederlands Dans Theater ukształtowany przez choreografie Jiří'ego Kyliána, który jest mistrzem i nauczycielem Izadory Weiss (odbywała u niego staż choreograficzny).

Zespół BTT składa się zarówno z absolwentów polskich szkół baletowych, jak i tancerzy z doświadczeniem praktycznym w stylach hip hop czy tańca współczesnego. W repertuarze BTT przeważają autorskie spektakle Izadory Weiss, do których należy także zaliczyć jej najnowszy spektakl – interpretację *Święta Wiosny* Strawińskiego. Prezentowany jest z nim w

ramach jednego wieczoru *Sen Wojciecha Misiury*, który coraz częściej gości na scenie Opery Bałtyckiej. Ma on też w planach artystyczny powrót do Trójmiasta na stałe.

Wieloletni dyrektor Baletu Narodowego, Emil Wesołowski zrealizował z BTT swój spektakl *Chopinart*. Powstały też rejestracje telewizyjne baletów Izadory Weiss *Eurazja* i *Romeo i Julia*, pokazywane w TVP Kultura. Niedawno o Izadorze Weiss i jej młodym zespole nakręciła film telewizja BBC.

Bałtycki Teatr Tańca jest zespołem ze stałą siedzibą w budynku Opery Bałtyckiej, dzięki czemu ma też stały dostęp do dwóch sal prób oraz dużej sceny. Jego działalność finansowana jest ze środków Opery.

To-En Butoh Company – TO-EN, założycielka grupy, jest tancerką butoh. W latach 2005-2009 uczyła się w Szwecji u choreografki i artystki *butō* SU-EN, dyrektora artystycznego SU-EN Butoh Company (www.suenbutohcompany.net). Brała udział w licznych projektach (improvizacjach, realizacjach filmowych, sztukach performance, warsztatach) i festiwalach prezentowanych na czołowych scenach Szwecji. Obecnie artystka pracuje w Polsce. Działalność TO-EN obejmuje m.in. spektakle, multidyscyplinarne projekty, akcje typu *site-specific*, improvizacje, warsztaty, wykłady. TO-EN rozwija taniec *butō*, oparty na Metodzie SU-EN, wywodzącej się z nauk fundatora Tatsumiego Hijikaty i jego współpracownicy, Yoko Ashikawy (rozwijanych w Japonii w latach 1988-1994), a następnie przekształconych w metodę Tomoe Shizune i Hakutobo.

Młodsze zespoły, rzadziej występujące:

Gabinet Ruchomych Obrazów to teatr tańca tworzony obecnie przez siedem dyplomowanych tancerek, absolwentek Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej w Gdańsku (Katarzyna Antosiak, Agata Litwińska, Iwona Waliłko, Małgorzata Patok, Lindsay Mcleod - Bodywork Performing Arts College w Cambridge, Agata Krzysztofik, Maria Klimiuk). Od 2005 roku działa ramach Akademickiego Centrum Kultury Uniwersytetu Gdańskiego „Alternator”. GRO jest otwarty na różne style tańca – zwłaszcza techniki tańca współczesnego, zachowując jednak eleganckie ramy stylu *noble*. Bliska jest mu interdyscyplinarność i współpraca z artystami z różnych dziedzin sztuki. Oprócz licznych występów grupa zaistniała jako organizator konferencji i wydarzeń o tematyce tanecznej: konferencja „Trójmiasto – Ruch – Rzeczywistość” (Gdańsk); „Ballokracja, czyli szal Terpsychory” – dwie edycje wieczoru tańca współczesnego (Sopocka Scena Off de BICZ Teatr na Plaży). Ich próby odbywają się w aulach udostępnianych nieodpłatnie przez UG. Spektakle tej grupy były prezentowane m.in. na Sopockiej Scenie Off de BICZ, Teatrze Miejskim w Gdyni, a ostatnio w Klubie Żak.

Eksperymentalny Teatr Tańca działa przy Akademickim Centrum Kultury Uniwersytetu Gdańskiego. Założony został na początku 2011 roku przez Iżę Piotrowską, instruktorkę m.in. hip hopu i aerobiku. Tańca współczesnego uczyła się we własnym zakresie uczestnicząc w różnych warsztatach. Teatr tworzą go studenci i absolwenci UG – Sara Dąbrowska, Weronika Kamola, Katarzyna Świątek-Brzezińska, Maria Matczuk-Laskowska, Patryk Rogowski, Paulina Huzior, Bogumiła Grajkowska i Karolina Kutryb. Ich taniec to pomieszenie teatru ruchu, tańca współczesnego, improvizacji i partnerowania z technikami pracy z „Gardzienic”. Najnowszy spektakl ETT, *Tedy, Teraz i Tu*, łączy w sobie kilka form wypowiedzi scenicznej - ruch, elementy tańca współczesnego, muzykę i słowo.

2.1.1. Tancerze niezależni

Julia Mach – absolwentka Wiedeńskiej Stadt Opera i Rotterdamse Dance Academy. W latach 2002/2003 była solistką Graz Operahouse. Od roku 2003 w Wiedniu, jako artystka niezależna, współpracowała z takimi choreografami, jak: Chris Haring (Liquid Loft), Liz King (Tanztheater Wien), Georg Blaschke, Rose Breuss, Pilottanz (Doris Ebner, Roderich Madl), Elio Gervasi, Markus Wintersberger. W roku 2005 uznana została przez Ballet Tanz International za najbardziej utalentowaną tancerkę w Austrii. Od przyjazdu do Polski stale współpracuje z Teatrem Dada von Bzdülów i Teatrem Patrz Mi Na Usta. Współpracuje też z artystami video-artu, m.in. Klausem Obermaierem i Ars Electronica Futurelab (*Święto Wiosny* Strawińskiego / Brucknerfest, Linz). Na potrzeby prób i pracy nad ruchem korzysta ze Studia Teatru Cynada.

Filip Szatarski – od 1996 roku związany z Teatrem Dada von Bzdülów. W latach 1998-2003 występował w produkcjach Teatru Miejskiego im. Gombrowicza w Gdyni. Od 2001 roku pracuje w Europie jako tancerz i choreograf, m.in. w Tanz Hotel, TanzAtelier Wien, Smafu Compagnie Wien, Blue Elephant Dusseldorf. Realizował solowy program „Artist in Residence” będąc gościem Yamaguchi Art Village Center w Japonii oraz, jako dyrektor, międzynarodowy projekt „Nietolerancja” (Gdańsk/Brema). Zajmuje się kompozycją choreografii i ruchu scenicznego dla teatrów dramatycznych i niezależnych projektów teatralnych. Zrealizował cztery własne produkcje współpracując z: Mileną Rewińską, Celine Bacque, Tae Hee Kim, Julią Mach. W swoim dorobku ma około 250 zagranych spektakli, 25 tytułów, w których brał udział, 9 tytułów jako realizator oraz prace własne. Rozwija działalność pedagogiczną i warsztatową wśród studentów i podczas pracy z aktorami zawodowymi – pracuje m.in. metodami metodamemory i flash-back&quot oraz techniką improwizacji kontaktowej.

Ula Zerek – wychowanka Teatru Dada von Bzdulow. W ramach zwycięstwa w organizowanym przez Klub Żak konkursie dla młodych tancerzy „Rezydencja/Premiera 2009” na najlepszy projekt spektaklu zrealizowała autorskie solo (z towarzyszeniem Dominika Bukowskiego na marimbie i Joanny Wróbel na wolonczeli) *Humuli Lupuli*. W minionym sezonie Zerek nagrodzona została przez czytelników „Gazety Wyborczej” „Sztormem Roku”. Z Dada występuje w spektaklu *Czerwona trawa*. Swoje spektakle realizuje w Klubie Żak, który w ramach współprodukcji spektaklu udostępnia salę na ok trzy miesiące (4 godziny dziennie). Tam właśnie powstał jej najnowszy multidyscyplinarny spektakl *Memo*, który stworzyła z założonym niedawno kolektywem Polka dot.

Larysa Grabińska - tancerka, instruktorka tańca, pedagog, absolwentka Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia w Lidzbarku Warmińskim (klasa fortepianu). Tańczy od 1999 roku. Największy wpływ na jej świadomość i kondycję taneczną wywarli: Krystyna Grabińska – funky jazz, Aleksandra Jaworska (Kielecki Teatr Tańca) – taniec jazzowy, Magdalena Rogalska – taniec towarzyski, oraz, w zakresie tańca współczesnego, trójmiejscy tancerze: Anna Haracz, Sopocki Teatr Tańca, Teatr Dada von Bzdülów, Anna Steller, Iwona Gilarska oraz Julia Mach (taniec klasyczny). Prowadzi warsztaty z tańca współczesnego i improwizacji w Stacji Orunia, mieszczącej się w Dworku Artura w Gdańsku.

Lena Majewska – jest absolwentką Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, posiada państwowy dyplom Kursu Kwalifikacyjnego Instruktora Tańca Współczesnego. Tancerka, choreograf, aktorka, reżyser, nauczycielka ruchu i świadomości ciała. Prowadzi warsztaty taneczne, w których kładzie nacisk na zwiększenie świadomości ciała i orientacji ciała w

przestrzeni. Oprócz wykształcenia w dziedzinie tańca (taniec współczesny, jazzowy, irlandzki, klasyczny, street dance), specjalizuje się też w technice śpiewu – umiejętności te wykorzystała np. współtworząc z Iwoną Gilarską spektakl *W pół do godziny*. Jedne powadzonych przez nią, wspólnie z Tatianą Kamieniecką warsztatów do projektu Parallel, doprowadziły do powstania grupy tanecznej o tej samej nazwie, która jednocześnie działa w ASP jako koło naukowe. Próby Parallel odbywają się w aulach ASP w Gdańsku.

Maria Miotk – zaczynała w zespołach tańców szkockich i irlandzkich, ale prawdziwą pasję do tańca odkryła wraz z rozpoczęciem nauki flamenco. W 2005 roku trafiła na staż do Sopotckiej Sceny Off de BICZ, gdzie poznała technikę tańca współczesnego i magię teatru tańca. Od tego czasu brała udział w wielu spektaklach choreografów Teatru Okazjonalnego i innych, a od 2007 roku pracuje nad własną twórczością. Na trójmiejskiej scenie tanecznej debiutowała jako choreograf spektaklem *Panna Młoda rozebrana przez swych kawalerów*. W poszukiwaniach teatralno-ruchowych łączy ekspresję flamenco z tańcem współczesnym. Techniki te uzupełnia o capoeirę i elementy klasyki. Obecnie pracuje jako instruktor flamenco na Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Gdyni i w Sopotkim Studio Styl, gdzie prowadzi także autorskie zajęcia cuerpomania z techniki tańca i świadomości ciała, oraz jako pedagog tańca współczesnego w gdyńskiej YMCA.

Tatiana Kamieniecka – kolejna z wychowanek Teatru Dada von Bzdülów, z którym z powodzeniem wystąpiła już w dwóch spektaklach, tj. *Czerwona trawa* i *Le Sacre*. Wspólnie z Leną Majewską prowadzi grupę tańca Parallel działającą przy gdańskiej ASP. Brała także udział w spektaklu *Le sni* (z Anną Steller, Magdaleną Jędrą i Ramoną Nagabczyńską). W 2011 roku wygrała konkurs na rezydencję organizowany przez Klub Żak. W jego ramach bierze udział w warsztacie z Arkadim Zaidem i tworzy swój spektakl, którego premiera odbędzie się podczas tegorocznego III Gdańskiego Festiwalu Tańca.

2.1.2. Inne grupy taneczne (taniec dawny, celtycki, salsa, hip hop)

Zespół Pieśni i Tańca „Jantar” im. Zygmunta Kamińskiego - działa przy Uniwersytecie Gdańskim od 1970 roku. Zrzesza studentów i absolwentów Uniwersytetu Gdańskiego, a także Politechniki Gdańskiej, Akademii Muzycznej, Akademii Sztuk Pięknych i Akademii Medycznej. Obecnie zespół składa się z grupy tanecznej, grupy wokalne i kapeli. Zdobywca nagród na wielu festiwalach w kraju i za granicą. Od 2006 roku Jantar jest członkiem Polskiej Sekcji CIOFF - Międzynarodowej Rady Stowarzyszeń Folklorystycznych, Festiwalu i Sztuki Ludowej. W roku 2005 kadra prowadząca i członkowie zespołu otrzymali z rąk Rektora UG Medale Uniwersytetu Gdańskiego - najwyższe honorowe wyróżnienie dla członków społeczności akademickiej.

Zespół Tańca Celtyckiego Uniwersytetu Gdańskiego „Animus Saltandi” – stworzyła go przebywająca gościnnie w Trójmieście grupa pasjonatów z Łodzi. Początkowo zespół trenował w sali YMCA w Gdyni. Od 2005 roku związany jest z Akademickim Centrum Kultury UG. W repertuarze (występy i warsztaty) zespołu są: tańce irlandzkie tradycyjne (céilidh) i współczesne (tańce miękkie, w baletkach), oraz step irlandzki, tradycyjne tańce szkockie oraz tańce dawne (typu chodzonego, setowe, korowodowe, Maypole). Szkockie tradycyjne tańce setowe (scottish country dancing), solowe oraz grupowe typu highland.

Zespół Tańca Irlandzkiego i Szkockiego UG „Trebraruna” - jest jednym z najstarszych (istnieje od 1994 roku) polskich zespołów zajmujących się tańcami nazywanymi zbiorczo „celtyckimi” (grupa ta obejmuje liczne warianty tańców szkockich, irlandzkich i bretońskich). Od 2004 roku działa pod patronatem Akademickiego Centrum Kultury jako jedna z jego sekcji. „Trebraruna” stawia na wszechstronność swoich tancerzy i prezentuje zarówno tradycyjne, jak i nowoczesne oblicze irlandzkiego i szkockiego folkloru. W repertuarze (występy i warsztaty) mają: step irlandzki, irlandzkie tańce solowe tańczone w miękkich butach, grupowe tańce szkockie (country dancing) i irlandzkie (céilidh) oraz szkockie solowe tańce highland. W repertuarze posiadają także tańce bretońskie oraz układy stylizowane na średniowieczny taniec dworski. Przy zespole działa sekcja fireshow.

The Salsa Kings – Studio Tańca, jedna z pierwszych profesjonalnych szkół tańca w Polsce, a obecnie jedna z największych w Trójmieście, założona w 2001 roku w Gdyni przez dwoje tancerzy Monikę Grzelak i Przemysława Wereszczyńskiego. W bogatym repertuarze nauczanych przez nich stylów są m.in. salsa, modern dance, modern jazz, funky jazz, hip hop, street dance, taniec brzucha, taniec towarzyski, tango argentyńskie, zumba i wiele innych. Założyciele Studia współpracują też z trójmiejskimi tancerzami, głównie Sopotkiego Teatru Tańca, współtworząc takie spektakle, jak *D-KOD-R* czy *3 x Noir Dance* (Monika Grzelak i Joanna Czajkowska). Obecnie Przemek Wereszczyński przygotowuje na scenie sopockiego Teatru na Plaży premierę spektaklu *Roots – part I* w technikach tańca latin afro funk.

Da Soul Kids – gdańska grupa hip hopowa, założona w maju 2010 roku przez dwóch tancerzy – specjalizującego się w lockingu Adama „Batmana” Błachowicza i Pawła "Pablo" Krupę (hip hop dance, house, krump, locking, popping, hype, taniec współczesny i modern jazz). Oprócz nich zespół tworzą: Jolanda Urbanowicz (hip hop, house), Karina "Kari" Kącka (hip hop dance, brała udział w spektaklach *Archipel*, *Cat's Cradle* i *Droomspel R.E.M* pod kierownictwem choreograficznym Rosy Mei), Adrian „Lipskee” Lipiński (popping), Sonia „Sonya” Truszkowska, Maciej „Haribo” Poniewierka (hip hop) oraz Maksym „Meks” Grabarczyk (b-boying, breakdance). Da Soul Kids prowadzą całoroczne warsztaty, sędziują bitwom tanecznym, uczestniczą w festiwalach. Doksztalcają się na całym świecie. Siedziba zespołu i prowadzonej przez nich szkoły tańca znajduje się w przy ul. Żabi Kruk, w centrum Gdańska.

2.2. Instytucje i organizacje

Klub Żak – obecnie jako jedyna instytucja w Trójmieście stara się pełnić funkcję centrum tańca. Żak jest organizatorem największych trójmiejskich projektów tanecznych, takich jak Gdański Festiwal Tańca i towarzyszące mu międzynarodowy konkurs „Baltic Movement Contest” oraz konferencja „Baltic Movement Conference”, a także konkursu dla młodych tancerzy „Rezydencja/Premiera” (w tym roku odbywają się trzecie edycje tych wydarzeń). Dyrektorem Klubu jest Magdalena Renk-Grabowska. W Klubie Żak działa też kino oraz odbywają się cykliczne projekty teatralne (PC Drama, Instrumentarium teatru).

W Trójmieście aktywne są również stowarzyszenia i fundacje założone przez członków grup taneczno-teatralnych w celu nadania ich działaniom niezbędnych ram prawnych. Są to:

Stowarzyszenie Teatru Dada von Bzdülów – założone w 2009 roku, powstało z przekształcenia poprzedniego Stowarzyszenia Przyjaciół Teatru Dada von Bzdülów. Jego prezesem jest Katarzyna Chmielewska. Celem stowarzyszenia jest produkcja i promocja spektakli Teatru Dada.

Dance (Sic!) Association – stowarzyszenie Sopotckiego Teatru Tańca, założone w 2009 roku. Jego prezesem jest Joanna Czajkowska. Celem stowarzyszenia jest produkcja i promocja spektakli Sopotckiego Teatru Tańca.

Fundacja Grawitacja – założona została w 2001 roku przez Bożenę Eltermann i Marka Kakareko. Jej misją jest mecenat i działanie na rzecz promocji i rozwoju teatrów ruchu, w szczególności Teatru Cynada oraz finansowanie rozwoju i działalności Studia dla tancerzy. Prezesem fundacji jest Bożena Eltermann. Od tego roku Grawitacja zatrudnia też profesjonalnego menadżera i fundraisera w osobie Marii Olszewskiej.

Stowarzyszenie Coco Peli – stowarzyszenie Teatru Tańca i Muzyki Kino Variatino. W dalekosiężnych planach ma ono na celu stworzenie ośrodka artystycznego dla ludzi zajmujących się nie tylko tańcem, ale też ceramiką, czy muzyką. Prezesem stowarzyszenia jest Anna Haracz.

Stowarzyszenie Amareya Art – założone zostało przez Katarzynę Julię Pastuszek (prezes stowarzyszenia), Agnieszkę Kamińską i Aleksandrę Śliwińską w 2009 roku. Jego celem jest finansowanie i promowanie działalności Teatru Amareya oraz Gdańskiej Szkoły Butō.

2.3. Festiwale, imprezy, konkursy

Ogólnopolski Konkurs Tańca – organizatorem konkursu jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Centrum Edukacji Artystycznej, a współorganizatorami Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa w Gdańsku i Opera Bałtycka, w której odbywają się pokazy finałowe i gala wręczenia nagród. Konkurs realizowany jest ze środków MKiDN, Departamentu Szkolnictwa Artystycznego, Opery Bałtyckiej w Gdańsku, Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej w Gdańsku oraz Związku Artystów Scen Polskich. Dyrektorem konkursu jest dyrektor Gdańskiej Szkoły Baletowej **Bronisław Prądyński**. Historia konkursów baletowych w Polsce rozpoczęła się w okresie międzywojennym. Po wojnie. Pierwszy konkurs po wojnie miał miejsce w 1959 roku i odbył się w Warszawie, w gmachu Opery Warszawskiej w dniach 21-26 kwietnia, pod nazwą: **I Ogólnopolski Konkurs Tańca Klasycznego**. Uczestniczyć w nim mogli (w kategorii duetów i solistów) uczniowie szkół baletowych oraz zawodowi tancerze, którzy nie ukończyli trzydziestego roku życia;. Drugi konkurs miał miejsce w dniach 12-18 grudnia 1961 roku, pod zmienioną nazwą **II Ogólnopolski Konkurs Tańca Scenicznego**. Po 1961 roku nastąpiła długa, trwająca kilkanaście lat przerwa. Reaktywowania konkursów baletowych podjął się Bronisław Prądyński. **III Ogólnopolski Konkurs Tańca Scenicznego i Choreografii** odbył się w 1979 roku w Gdańsku. Kolejne jego edycje odbyły się w latach 1982 i 1984. Następny konkurs odbył się w 1988 roku w Warszawie i obejmował tylko uczniów szkół baletowych. Od 1990 roku. Dzięki staraniom dyrektora Bronisława Prądyńskiego konkursy, odbywające się od tej pory regularnie co dwa lata, na stałe wpisały się w krajobraz polskiej sceny baletowej i otrzymały nazwę **Ogólnopolskiego Konkursu Tańca**. Uczestniczą w nich uczniowie wszystkich państwowych szkół baletowych w Polsce. Podczas IX, X i XII edycji konkursu miały miejsce również **Gdańskie Debiuty Młodych Choreografów**. W 1997 roku konkursy tańca przyjmują imię **Wojciecha Wiesiołłowskiego**. W 2003 roku powstała nowa **kategoria - tańca współczesnego**.

Gdański Festiwal Tańca – pierwsza edycja festiwalu odbyła się w 2009 roku. Jego organizatorem jest gdański **Klub Żak**. Ideą festiwalu jest kontynuacja tradycji zapoczątkowanej przez takie wydarzenia, jak Bałtycki Uniwersytet Tańca czy Dance Explosions – więc przede wszystkim prezentowanie i promowanie dokonań trójmiejskich tancerzy. Jednocześnie jednak stawiał na „gwiazdy”, by przyciągnąć i wyedukować publiczność oraz dać tancerzom możliwość wymiany doświadczeń i wpisać ich twórczość w międzynarodowy kontekst. Festiwalowi towarzyszy konkurs „**Baltic Movement Contest**” na solową miniaturę taneczną, którego jury obraduje w międzynarodowym składzie oraz międzynarodowa konferencja „**Baltic Movement Conference**”, podczas której podnoszone są m.in. kwestie organizacji i finansowania, strategii rozwoju i promocji tańca współczesnego. Podczas festiwalu odbywają się też warsztaty w stopniu podstawowym i zaawansowanym. Ostatnia edycja GFT odbyła się pod hasłem przewodnim coraggio – odwagi. Do tej pory na festiwalu, oprócz tancerzy zrzeszonych (teoretycznie) pod ideą **Trójmiejskiej Korporacji Tańca**, wystąpili m.in. Polski oraz Śląski Teatr Tańca, W&M Physical Theatre Melissy Monteros i Wojtko Mochnieja, Pracownia Fizyczna Jacka Owczarka, Magdalena Reiter oraz takie sławy, jak Susanne Linke, Mikami Kayo, Katarzyna Gdaniec z zesołem Compagnie Linga, Enclave Dance Company, performer Ivo Dimchew, Giulia Mureddu czy Arkadi Zaides.

Bałtycki Festiwal Teatrów Tańca – pierwsza edycja tego festiwalu odbędzie się w dniach 10-18 Września 2011 roku. Jego celem, jak każdego festiwalu, jest uporządkowanie dynamicznie rozwijającego się rynku (tanecznych) ofert kulturalnych, ale przede wszystkim ściślejsze określenie kryteriów teatru tańca i podniesienie jego rangi artystycznej. Pomysł na organizację Festiwalu wykrystalizował się w trakcie Międzynarodowych Targów Tańca Tanzmesse w Düsseldorfie (sierpień 2010), w których uczestniczył Bałtycki Teatr Tańca. Większość gości Festiwalu wybrano spośród zespołów prezentujących swoje spektakle w ramach Targów. Część z nich zaprezentuje się polskiej publiczności po raz pierwszy. Festiwalowi towarzyszyć będzie panel dyskusyjny, którego szczegóły zostaną ustalone po zakończeniu I Kongresu Tańca. Festiwal odbywać się będzie pod patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego Mieczysława Struka oraz prezydentów Gdańska, Gdyni i Sopotu. W I BFT wezmą udział m.in.: Polski Teatr Tańca, Śląski Teatr Tańca, Teatr Tańca Zawirowania, Teatr Dada von Bzdülów, Bałtycki Teatr Tańca, Holland Dance Festival (Last Touch First, choreogr. Jiří Kylián i Michael Schumacher) oraz CobosMika Company, Tommi Kitti & Com (Finlandia) i StaatsTheater Kassel (Niemcy).

MTV Gdańsk Dźwiga Mużę Dance Edition – dotychczas imprezę tę organizowała Scena Muzyczna Gdańsk, a jej repertuar był stricte muzyczny. W 2008 roku przyjął nazwę Gdańsk Dźwiga Mużę, a w 2009 przekształcił się w „Festiwal MTV Gdańsk Dźwiga Mużę”. W 2010 odbywająca się na Placu Zebrań Ludowych w Gdańsku dwudniowa impreza zmieniła swój charakter i nazwę – od tej pory Festiwal MTV Gdańsk Dźwiga Mużę 2010 – Dance Edition stoi pod znakiem tańca. Jego formuła jest połączeniem muzyki tanecznej z rozbudowaną ofertą płatnych, otwartych warsztatów. Prowadzili je m.in. **Gigi Torres**, **Kumari Suraj**, specjalistka od waackingu, **Shaun Niles**, **Anthony Kaye**, **Budda Stretch** – jeden z pierwszych choreografów tańca hip hop, **Sisco Gomez** – choreograf i tancerz nowego pokolenia street dance'u, **Filip Czeszyk** – założyciel Studia Tańca Trans – formacji tanecznych Pamp i Spoko, instruktor stylu hiphop oraz house, ragga, lockin i poppin, **Krzysztof Mazur** – specjalista od technik house, old school hip hop, hip-hop, popping, locking, jazz oraz jazz-funk, **Justyna Lichacy** - specjalizująca się w stylach hip hop oraz house. Nadzór nad częścią taneczną (dyrektor artystyczny części tanecznej) sprawuje **Augustin Egurolla** oraz Egurolla Dance Studio. Atrakcją festiwalu są też otwarte bitwy

taneczne, w których do wygrania są nagrody pieniężne. Gwiazdy tegorocznej edycji, to m.in.: **Brian „Footwork” Green**, legenda sceny streetdance, nauczyciel w Broadway Dance Center, **Sarah Fronteau „Shisha”** oraz **Magalie Gustav „Aaxia”**, królowe europejskiego dancehallu, **Fabrice Labrana „Fabrice”** (street dance).

Ogólnopolski konkurs „Rezydencja/Premiera” – konkurs na projekt spektaklu (solo) z dziedziny szeroko pojętego tańca współczesnego. Cztery wyróżnione projekty otrzymują środki na realizację zgłoszonego spektaklu (3 tys. zł), przestrzeń do prób na okres 3 tygodni, pomoc techniczną akustyka i oświetleniowca oraz przedpremierową promocję. Autorzy zwycięskich projektów mają możliwość pracy pod okiem trenera – cenionego tancerza i choreografa – 2011 roku są nimi to Arkadi Zaides i Wojciech Mochniej. Konkurs „Rezydencja/Premiera” organizowany przez Klub Żak od 2009 roku.

Od początku swojego istnienia stałe miejsce na występy tancerzy mają w swoim repertuarze również **festiwal Metropolia jest OKEY** (organizowany przez Nadbałtyckie Centrum Kultury) oraz **Spotkania Trójmiejskich Teatrów Niezależnych**, których organizatorem jest Klub Winda podlegający pod Gdański Archipelag Kultury.

2.4. Szkoły i edukacja

Państwowa Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa w Gdańsku – przygotowuje uczniów do zawodu tancerza. Nauka w szkole trwa 9 lat i obejmuje zarówno przedmioty zawodowe – praktyczne i teoretyczne, jak i przedmioty ogólnokształcące (program IV-VI klasy szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum). Uczniowie rozpoczynają naukę po ukończeniu III klasy szkoły podstawowej, a **kończą egzaminem dyplomowym, nadającym im tytuł zawodowy – tancerz** oraz maturą. Głównym przedmiotem zawodowym jest **taniec klasyczny**. Uczniowie poznają także **tańce ludowe, charakterystyczne, historyczne i współczesną technikę baletową**. W starszych klasach prowadzone są również **lekcje partnerowania oraz indywidualne zajęcia tzw. repertuary, zapoznające z klasycznym repertuarem baletowym**. Najzdolniejsi uczniowie przygotowywani są do konkursów baletowych – ogólnopolskich i międzynarodowych. Przedmiotem pomocniczym, kształtującym słuch i muzykalność jest **rytmika**. Oprócz praktycznego przygotowania do pracy w zawodzie tancerza, uczniowie otrzymują podstawy wiedzy teoretycznej z zakresu sztuki baletowej i muzyki. W toku nauki odbywają praktyki zawodowe uczestnicząc w koncertach szkolnych i różnego rodzaju imprezach artystycznych – niestety od czasu przekształcenia zespołu baletowego Opery w Bałtycki Teatr Tańca nie mają już możliwości uczestniczenia w spektaklach Opery Bałtyckiej. Absolwenci szkoły znajdują zatrudnienie w teatrach operowych, najlepszych zespołach baletowych w kraju i za granicą, zespołach "Mazowsze" i „Śląsk” itp. Wielu z nich po zakończeniu szkoły podejmuje studia wyższe na różnych kierunkach. Szkoła dysponuje siedmioma salami baletowymi, których powierzchnia waha się od 100 do 250 m², m.in. 200-metrowa sala im. Janiny Jarzynówny-Sobczak, założycielki szkoły, w której odbywają się egzaminy i pokazy. Siedziba szkoły mieści się w Gdańsku-Wrzeszczu przy Al. Legionów 3/5.

Studium Wokalno-Aktorskie przy Teatrze Muzycznym im. Danuty Baduszkowej w Gdyni – szkoła powstała w 1967 z inicjatywy Danuty Baduszkowej, patronki teatru. Głównym zadaniem Studium było wychowanie i wykształcenie aktora dla potrzeb scen muzycznych. Początkowo Studium nie posiadało praw oświatowych. Od początku stanowiło organiczną część teatru, dlatego też jego plan zajęć był ściśle związany z planem pracy

teatru. Pierwszymi pedagogami Studium byli m.in.: Andrzej Szalawski, Halina Mickiewiczówna, Wanda Obniska. Do ich grona dołączyli wybitni artyści scen operowych, dramatycznych oraz nauczyciele szkół muzycznych, m.in.: Henryk Bista, Ali Bunsch, Zenon Bester, Jan Tomaszewski, Alina Udymowska, Ryszard Ronczewski oraz Przemysław Śliwa, a na przełomie lat 70. i 80. także m.in. Łucja Sobczak, Ryszard Ziółkowski, Grzegorz Chrapkiewicz, Andrzej Pieczyński. Blok przedmiotów muzycznych to śpiew solowy, zespół wokalny, kształcenie słuchu, śpiew jazzowy a także podstawy gry na fortepianie. W bloku przedmiotów aktorskich odbywają się zajęcia z techniki mówienia wierszem i prozą, podstawowe zadania aktorskie, sceny klasyczne, sceny współczesne, piosenkę aktorską oraz technikę i estetykę wymowy (dykcja). Silną stroną naszych studentów są przedmioty ruchowe, do których należą **taniec klasyczny i historyczny, taniec współczesny, taniec charakterystyczny i step**. Całość uzupełniają przedmioty teoretyczne: historia teatru, muzyki, sztuki, antropologia kultury i język angielski. Absolwenci Studium w znaczący sposób zasilają obsady polskich teatrów muzycznych – jak warszawski Teatr Roma, czy wrocławski Teatr Capitol.

Szkoła Tańca Bałtyckiego Teatru Tańca – ruszyła we wrześniu 2010 roku. Jej koordynatorem jest Roman Komassa. Powstała – podobnie jak BTT – z przekształcenia wcześniejszej formuły warsztatów tańca, głównie klasycznego (odbywających się przy Operze Bałtyckiej) w zajęcia tańca współczesnego. Zajęcia, skierowane do niemal wszystkich grup wiekowych – od dzieci do osób dorosłych – prowadzą tancerze Bałtyckiego Teatru Tańca, m.in.: Michał Łabuś, Marzena Socha i Michał Ośka. Uczestnicy zajęć poznają **różnorodne techniki tańca oraz wykonują układy choreograficzne do różnych rodzajów muzyki (m.in. klasyka, funky jazz, muzyka filmowa, muzyka etniczna)**. Warsztaty pomagają także kandydatom na studia aktorskie w przygotowaniu się do części ruchowej egzaminów wstępnych. Najaktywniejsi uczestnicy występują na deskach Opery Bałtyckiej jako statyści – np. w spektaklu Izadory Weiss - *Romeo i Julia*. Zajęcia odbywają się w dwóch grupach: początkującej i zaawansowanej. Do dyspozycji szkoła ma dwie baletowe sale prób – dużą (14 x 15 m) i małą (9 x 14 m). Pokryte są podłogą tzw. jazzową, na której tańczy się w butach jazzowych, więc nie nadają się do długotrwałych treningów „na bosy”.

Gdańska Szkoła Butō – działa od stycznia 2010 roku. Założona i prowadzona przez Teatr Amareya we współpracy z Klubem Winda – Gdańskim Archipelagiem Kultury i Stowarzyszeniem Amareya Art. W programie szkoły znajdują się: warsztaty butoh prowadzone przez tancerzy z Polski i zagranicy, warsztaty teatralne i głosowe, zajęcia ze świadomości ciała, wykłady dotyczące butoh połączone z projekcjami wideo oraz spotkania z badaczami zajmującymi się *butō* i prezentacje spektakli. Celem Gdańskiej Szkoły Butō jest szerzenie wiedzy teoretycznej i praktycznej na temat złożonego zjawiska, jakim jest *butō*, a także na temat kultury Japonii. Warsztaty prowadzone są w comiesięcznych sesjach weekendowych, a pozostała działalność – przez cały rok.

Akademia Tańca Dance Avenue – jedna z największych w Polsce profesjonalnych szkół tańca, założona przez Monikę Grzelak, utytułowaną tancerkę, trenerkę i choreografa. Wśród instruktorów szkoły są finaliści Mistrzostw Świata i Europy Formacji Zawodowych w Tańcach Towarzyskich, zdobywcy tytułu Mistrzów Polski w Rueda de Casino, finaliści ogólnopolskich turniejów salsy i mistrzowie tańca. Akademia mieści się w wyjątkowym miejscu – w całości zaadaptowanym na szkołę tańca gdańskim Dworcu „Napoleonka we Wrzeszczu przy ul. Konrada Leczkowa 1. Dysponuje przestronnymi, profesjonalnie wyposażonymi, klimatyzowanymi i monitorowanymi salami tanecznymi oraz pełnym zapleczem sanitarnym i szatniami. Absolwenci Dance Avenue stają się aktorami-tancerzami

sceny teatralnej i telewizyjnej, zakładają własne szkoły tańca i wyjeżdżają za granicę, by tam występować w grupach tanecznych, biorą udział w turniejach i pokazach w kraju i za granicą. Szkoła jest także miejscem, gdzie odbywają się taneczne imprezy w latynoskich rytmach. Prowadzi wynajem sal.

3. Stan infrastruktury tańca

Trójmiasto, czyli Gdańsk, Sopot i Gdynia posiadają wciąż bardzo ubogą infrastrukturę przeznaczoną na działalność kulturalną – w sumie dwa teatry dramatyczne, jeden muzyczny, operę oraz miejski teatr dla dzieci. To zaledwie pięć większych scen instytucjonalnych. Jedną z największych scen w Polsce i Europie, **Gdański Teatr Szekspirowski**, jest dopiero w początkowej fazie budowy (niedawno oficjalnie przekazano firmie budowlanej teren pod budowę). Teatr ma zostać ukończony do końca 2012 roku. Ma on być teatrem impresaryjnym, ale na razie trudno przewidzieć, czy znajdzie się w nim także miejsce dla tańca. Trójmiejskie sceny instytucjonalne nie są zbyt gościnne wobec tancerzy – jednym z wysuwanych argumentów jest tu niechęć wobec współpracy z niezawodowymi (czyli w ogólnej świadomości – nieprofesjonalnymi), offowymi teatrami tańca. Drugim są finanse – utrzymanie dużych scen jest drogie (np. wynajęcie **Sceny Kameralnej Teatru Wybrzeże** w Sopocie kosztuje w granicach 10 tys. złotych za dzień), a poszczególne Miasta nie chcą finansować teatrom tańca możliwości korzystania z nich.

Tancerze skazani są więc na tułaczkę i ciągle starania o sale.

Na jedną z największych w Polsce ilość działających w Trójmieście grup tanecznych zaledwie pięć może pochwalić się stałym i w miarę dobrze przystosowanym miejscem do prób. Są to Bałtycki Teatr Tańca (**budynek Opery Bałtyckiej**), Sopotki Teatr Tańca, który jest rezydentem **Sopockiej Sceny Off de BICZ**, działającej w **Teatrze na Plaży w Sopocie**, Teatr Kino Variatino (**sala w centrum fitness na Morenie**, gdzie Ania Haracz prowadzi m.in. zajęcia z jogi), Teatr Cynada (**wynajmowane od Miasta sale na terenach postoczniowych – Studio**) oraz Teatr Amareya, który jest rezydentem zrzeszonego pod Gdańskim Archipelagiem Kultury **Klubu Winda**. Pozostałe zespoły muszą wynajmować sale od prywatnych klubów/szkół tańca (jak choćby **Studio Tańca Pod Kwadratem** w Gdańsku, gdzie m.in. odbywały się warsztaty przy II Gdańskim Festiwalu Tańca), bądź od **osiedlowych Domów Kultury**. Ich obecność ratuje nieco ogólną złą sytuację, jednak stan i wielkość sal, jakimi dysponują, nie spełnia najskromniejszych standardów dla tańca. Przede wszystkim sale te są bardzo małe, co powoduje, że z trudem można stworzyć w nich taneczne solo – a powstają tam przecież np. 5-osobowe produkcje. Przykładem mogą być tu np. **Nokturny** Teatru Amareya, które przeznaczone były na wynajętą przez zespół dużą salę **Nowej Synagogi** we Wrzeszczu, a powstawały w Klubie Winda. Problemem jest też brak odpowiedniej podłogi (nie mówiąc już o oświetleniu czy lustrach). Swoją podłogą baletową dysponują np. **Klub Winda** i **Stacja Orunia**, mieszcząca się w oruńskim Dworku Artura – dwa najbardziej gościnne dla tancerzy domy kultury. W razie potrzeby miejsce zawsze znajdzie się też w **Domu Kultury na Morenie**, ale tancerze mają tam do dyspozycji tylko parkiet. Teoretycznie otwarte na współpracę są teatry offowe, które posiadają własne sceny – jak Sopotcka Scena Off de BICZ czy Teatr w blokowisku, działający przy **Klubie Plama GAK na Zaspie**. Obecnie w Sopockiej Scenie działalność taneczną prowadzi tylko Sopotki Teatr Tańca.

Najlepiej dla potrzeb tańca przygotowane sale ma **Opera Bałtycka w Gdańsku** i **Teatr Muzyczny w Gdyni**, ale są one niemal w całości zagospodarowane przez działające w nich zespoły – ich próby i repertuarowe prezentacje spektakli. Teoretycznie na wynajem sal dla tancerzy z zewnątrz za symboliczną opłatą, otwarta jest Opera – jednak tancerze BTT

mają próby dwa razy dziennie, więc nie jest łatwo ustalić terminy i trzeba pracować pod dużą presją czasu. Jedną z najlepszych sal dysponuje gdański **Klub Żak**, jednak przez długi czas był problem z jej dostępnością. Mimo to ostatnich latach właśnie na tej scenie powstało najwięcej spektakli tanecznych w Trójmieście.

Spora część trójmiejskich tancerzy korzysta więc często z jedynej całkowicie otwartego dla nich miejsca, jakim jest **Studio Teatru Cynada Bożeny Eltermann**, mieszczące się w jednym z budynków na terenach dawnej Stoczni Gdańskiej. Tamtejsza sala jest duża i jasna, ale wyremontowana została własnym sumptem oraz m.in. dzięki działalności wspierającej teatr Fundacji Grawitacja. Nie ma tam więc np. scenicznego oświetlenia. Problemem mogą też być cztery podtrzymujące strop filary oraz betonowa posadzka, co prawda pokryta baletową podłogą. Za wynajem sali trzeba też płacić –stosunkowo niewiele, bo ok. 300 zł za miesiąc (Teatr Cynada wynajmuje tę powierzchnię od Miasta), ale dzięki temu można w niej ćwiczyć codziennie.

Ograniczony dostęp do infrastruktury powoduje, że artyści zmuszeni są również do korzystania z przestrzeni zupełnie nieprzystosowanych do celów artystycznych – jak szkoły, kluby muzyczne (np. **Klub Ucho w Gdyni**) czy galerii (**Galeria Pionova i Łaźnia w Gdańsku**).

4. Krótka analiza dynamiki zmian

Największe nadzieje na poprawę dostępnej dla tańca infrastruktury budzą obecnie w Trójmieście dwie inwestycje – remont i modernizacja **Centrum Świętego Jana** (podlegającym pod Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku), mieszczącego się w Kościele Św. Jana w Gdańsku oraz przebudowa **Łazienek Północnych w Sopocie**, w których ma powstać **Multidyscyplinarne Centrum Kulturalno-Artystyczne**. Centrum Św. Jana wzbogaci się o profesjonalną scenę, sprzęt nagłaśniający i oświetlenie. NCK, znane ze swoich działań na rzecz poprawy sytuacji tańca w Trójmieście (m.in. założyło i utrzymuje stronę www.dancedesk.pl), planuje przeznaczyć tę scenę m.in. na działania taneczne. Na 2,5 tys. m² starych Łazienek (które na 20 lat dostała w dzierżawę firma Art Invest) mają powstać m.in. 300-metrowa sala koncertowa i teatralna (bez filarów) oraz pracownie artystyczne. Na razie największe szanse na stałą współpracę z Multidyscyplinarnym Centrum ma Teatr Dada von Bzdülów.

Chlubny wyjątek w dotychczasowej polityce teatrów instytucjonalnych wobec tańca stanowi współpraca, nawiązana w 2009 roku między Teatrem Dada a gdańskim Teatrem Wybrzeże. Jest to swoista forma rezydencji, w ramach której Dada ma dostęp do scen Wybrzeża – jednak głównie w celu prezentacji spektakli, a nie regularnej pracy. Na przedpremierowe próby zwykle dostają do dyspozycji scenę na około tydzień. Dzięki tej rezydencji Dada von Bzdülów otrzymał w tym roku od Urzędu Miasta roczne dofinansowanie w wysokości 100 tys. złotych na produkcję spektakli. W tej kwestii współpraca między teatrami również jest dość ścisła – środki te, zanim trafią do stowarzyszenia Teatru, przechodzą przez budżet Wybrzeża. Dada otrzymuje również 80% procent ze sprzedaży biletów z każdego grania. Nie są to jednak środki, z których można się utrzymać. Dzięki rezydencji spektakle Teatru Dada można oglądać częściej, niż dotąd – grane są zazwyczaj blokami po trzy prezentacje, jednak często z dwu-trzymiesięcznymi przerwami. Do tej pory na scenie Wybrzeża odbyły się trzy premiery Dady: *Czerwona Trawa*, i *Caffe Latte* na Scenie Malarnia oraz *Le Sacre* na Dużej Scenie.

Dynamiczne zmiany zachodzą także w **Klubie Żak**, który obecnie zmienił swoją dotychczasową politykę. Po całkowitej rezygnacji ze stałych rezydencji poprawiły się tam warunki dostępności sali teatralnej zwanej Suwnicową. Klub stworzył się na bardziej popularną i dynamiczną formę współpracy – rezydencję czasową, w ramach której współprodukuje powstające na jego scenie spektakle taneczne. Dzięki temu tancerze mają na potrzeby stworzenia spektaklu około trzymiesięczny, stały, codzienny dostęp do sali (na ok. 4 godziny dziennie), wraz z niezbędną pomocą ekipy technicznej. Dzięki rozłożeniu w czasie na pół roku prezentacji Projektów z Polski w ramach III Gdańskiego Festiwalu Tańca Klub Żak stał się prawdziwym tanecznym centrum, kultywując tym samym swoją bogatą tradycję w tym zakresie.

Spore nadzieje rozbudza ostatnio planowany przez **Teatr Cynada** Bożeny Eltermann i prowadzoną przez nią Fundację Grawitacja projekt **stworzenia profesjonalnego Studia**, które ma być nie tylko miejscem regularnej pracy nad spektaklami, ale też ich regularnej prezentacji. W tym celu Cynada zatrudnił profesjonalnego menadżera i fundraiserkę Marię Olszewską, która ma zająć się m.in. promocją tego teatru ruchu i pozyskiwaniem środków na jego projekty oraz na działalność Studia. Mieści się ono w dawnej Kolonii Artystów na byłych terenach Stoczni Gdańskiej i jest przez Cynadę dzierżawione. Umowa opiewa na dwa lata – co jednak będzie potem, kiedy ruszy wreszcie budowa słynnego Młodego Miasta? Już teraz swoje produkcje teatralne realizuje w Studiu wiele znaczących grup trójmiejskiej sceny tanecznej: Good Girl Killer, Dada von Bzdülów, Patrz Mi na Usta, Cynada, oraz choreografowie Julia Mach, Filip Szatarski. Studio współpracuje również z Teatrem Wybrzeże, Nadbałtyckim Centrum Kultury, Teatrem w Oknie oraz Teatrem Szekspirowskim.

5. Sugestie dotyczące możliwości rozwoju regionalnego

Gdy rozważa się propozycje rozwoju, w nieskończoność można by powtarzać, że tak licznie i prężnie działającym w Trójmieście – i na całym Pomorzu – tancerzom trzeba stworzyć godne warunki do rozwoju i pracy. Konieczne jest więc wybudowanie profesjonalnego, zgodnego z europejskimi standardami Centrum Tańca – połączonego np. z Centrum Choreograficznym. Jego finansowanie powinno być podzielone między Urząd Miasta oraz zewnętrznych sponsorów i środki, pozyskiwane np. przez fundację zatrudniającą profesjonalnych fundrizerów. To opcja idealistyczna. Wiadomo jednak, że takie inwestycje wymagają w naszym kraju dłuższego czasu oraz zmian przede wszystkim w świadomości ludzi zarządzającymi kulturą i odpowiedniego zaplanowania dystrybucji środków. Niezbędna jest też spójna polityka kulturalna miasta i województwa w zakresie promowania tańca i przyznania mu właściwego miejsca w planowanych wydatkach na kulturę w Polsce. Żadne działania w tym kierunku nie powiodą się jednak bez wsparcia lokalnych instytucji kultury i urzędów. Pierwszym krokiem może tu być ustalenie przejrzystych zasad korzystania z poszczególnych sal działających w Trójmieście instytucji – np. udostępnianie harmonogramów ich zajęć (z wolnymi terminami) oraz cen lub innych warunków wynajmu, jak np. barter itp.

Mimo zreszenia gdańskich domów kultury pod szyldem Gdańskiego Archipelagu Kultury, ich polityka wciąż nie jest spójna. Większość sal, które nadawałyby się na próby czy nawet warsztaty, często stoi tam pusta.

„Chodzi nam o rzeczy zupełnie normalne: scenę dostępną do codziennej pracy, pomoc zatrudnionych w instytucjach prawników i księgowych, nawiązywanie wyrazistej współpracy z parterami w Polsce i Europie oraz promocję naszych spektakli” – powiedział w 2007 roku w

rozmowie z Mirosławem Baranem Leszek Bzdyl („Gazeta Wyborcza – Trójmiasto” nr 243). Choć od tego czasu minęły już niemal cztery lata – niewiele się w tej kwestii zmieniło. Teoretycznie bogactwem Trójmiasta w zakresie infrastruktury mogłyby być dawne, obecnie niszczone tereny postoczniowe w Gdańsku i Gdyni. Niestety, polityka miast dąży raczej w kierunku samounicestwienia tych miejsc. Część mieszczących się tam budynków rzeczywiście grozi zawaleniem, ale wiele z nich, po niewielkim remoncie, idealnie nadawałoby się na sale taneczne – miejsca prób i prezentacji spektakli, co jest oczywiście rozwiązaniem tymczasowym i zastępczym.

6. Dane sumaryczne

Nazwa zespołu/ teatru/fundacji/stowarzyszenia	Rodzaj tańca	Adres	Podstawowe informacje
Teatr Dada von Bzdulow/Stowarzyszenie Teatru Dada von Bzdülów	teatr ruchu, taniec współczesny, aktorstwo, mim, improwizacja, kontakt improwizacja, elementy klasyki	Teatr Dada von Bzdülów ul. Św. Ducha 26/30/13 80 - 834 Gdańsk Rezydencja: Teatr Wybrzeże, ul. Św. Ducha 2 tel. 58 301 70 21 Stowarzyszenie Teatru Dada von Bzdülów adres jak wyżej tel.: 604 880 558 e-mail: dadaoffice@wp.pl	Liderzy artystyczni: Leszek Bzdyl i Katarzyna Chmielewska Prezes stowarzyszenia: Katarzyna Chmielewska
Sopocki Teatr Tańca/Stowarzyszenie Dance [Sic!] Association	współczesny, improwizacja, elementy dalekowschodnich sztuk walki, elementy klasyki (baza)	Sopocki Teatr Tańca ul. O. Kolberga 31/20 81-881 Sopot tel.: 504 302 449 lub 501 243 694 e-mail: sopot.dance.theatre@gmail.com Rezydencja: Teatr na Plaży, Sopocka Scena Off de BICZ, ul. Mamuszki 2 www.offdebicz.sopot.pl Dance [Sic!] Association adres jak wyżej e-mail: dancesic@gmail.com	Liderzy artystyczni: Joanna Czajkowska i Jacek Krawczyk menadżer: Marta Sapierzyńska
Teatr Patrz Mi Na Usta	teatr ruchu, teatr fizyczny, performans, happening, mim	81-718 Sopot, Mamuszki 1 tel: 667-618-205 www.dancedesk.pl	Lider artystyczny: Krzysztof „Leon” Dziemaszkiewicz
Teatr Fizyczny Iwony Gilarskiej	teatr ruchu, elementy technik wywodzących się z tańca ulicznego i sztuk walki	Teatr Tańca Fizycznego tel: 509-449-079 e-mail: ivonn@wp.pl www.iwonagilarska.eu	Liderka artystyczna: Iwona Gilarska
Teatr Cynada/Fundacja Grawitacja	teatr ruchu, współczesny, elementy klasyki jako baza	adres: 80-988 Gdańsk, Doki 1 tel: 667-959-694 e-mail: cynada@cynada.pl www: www.cynada.pl	Kierownictwo: Bożena Eltermann, Menadżer: Maria Olszewska
Good Girl Killer	teatr ruchu, taniec współczesny, improwizacja, performans, happening, video art, muzyka	ul. Wita Stwosza 48/37 80-308 Gdańsk, tel: 880-211-296, 502-558-703 e-mail: rastanka@yahoo.com, magdajedra@wp.pl www.ggk.artportal.pl	Kierownictwo: Magdalena Jędra i Anna Steller
Teatr Amareya/Stowarzyszenie Amareya Art	współczesny, inspirowany butoh, improwizacja kontaktowa	Teatr Amareya tel: 58 344-77-93, 504-655-104 e-mail: amareya@teatramareya.pl www.teatramareya.pl Rezydencja: Klub Winda C.A.K.	Kierownik artystyczny: Katarzyna Pastuszek Zespół: Agnieszka Kamińska i

